

SJUGDEN

Ett sorgespel bland fjällen.

Berättelse från Jämtland

för

Jämtlandsposten

av

J.P. Wallin

Östersund

Jämtlandspostens tryckeri 1887

De svedjande eldar, den odlande plog,
 Allt längre och längre de skrida;
 För dånande yxor han stupar den skog,
 Som mäktat mot stormarna strida.
 Av kärr, som förtorkat, han redan är full,
 Av grönskande fläckar, med skördar av gull;
 Mitt rike blir trängre och trängre.

Se, bäcken, som störtar från fjället sig ned
 Med lekande språng under våren,
 Han tvingas att vattna den sandiga hed,
 Och ängar där växa i spåren.
 Jag gripes allt mer av det snärjande nät,
 Det följer helt tätt mina flyende fjät;
 Mitt rike blir trängre och trängre.

Ur "Fjäll-lappen" av Frithiof Grafström.

Vem minns ej med vilken förtjusning man i unga dagar läste
 Coopers romaner och andra indianböcker, vilkas spännande egen-
 skaper uppbyros av det för dem alla gemensamma grundmotivet:
 den spännande kamp för tillvaron, som mellan två människoraser
 fördes i det fjärran väster.

Vi knappast anade då, att inom vårt eget land i långliga tider förts och än-
 nu föres en liknande strid, ofta på liv och död, mellan två för vanandra li-
 ka främmande raser; enda skillnaden var, att i Amerika fördes striden mellan
 vita och röda, i vårt eget land mellan vita och gula. Då vi uteslutande intres-
 serade oss för den förra men glömde den senare, så gingo vi, kan man säga,
 icke blott över en å utan över ett världshav efter vatten.

Att vi så gjorde, kom sig således icke därav, att vi inom vårt eget land sak-
 nade motstycke till vad vi läste om, utan det kom sig därav, att vi saknade
 en Fenimore Cooper, som kunde skildra och romantisera dem.

Den 17 april 1886 befann jag mig på den av Andra kammarens åhörarläktare vid behandlingen av den s.k. Lapplagen, eller tydligare uttryckt "Förslag till lag angående de svenska lapparnas rätt till renbete i Sverige". Jag har nämligen tillbragt en del av min barndom och ungdom inom lappmarkens gränser, vadan jag särskilt intresserade mig för detta lagförslag. Bland de talare, som i frågan uppträdde, var representanten för Jämtlands norra domsaga: kyrkoherden O.N. Wagenius. Början av hans anförande lyder enligt Andra kammarens protokoll sålunda:

- Man kan väl med skäl vänta av mig, då jag begärt att få uttala mina tankar i denna fråga, att jag skall vilja hålla mig till vad som är rätt. Jag vill också försöka att göra det, så långt jag inser och förstår.

Jag vill då först be att få gå tillbaka något i tiden och framställa för kammaren, huru det särskilt har tillgått i avseende på lapparnas ställning i Jämtland. En stor del av de trakter inom denna provins, vilka nu äro anslagna åt den bofasta befolkningen, tillhörde i början av detta århundrade ostridligen lapparnas område, och det fanns ingen som gjorde dem något intrång, utan de fingo fritt flytta omkring på dessa trakter. På den tiden hörde man aldrig talas om några klagomål från lapparnas sida, och inte heller sporde jag i min ungdom, att det förekom några tvister mellan den bofasta och den nomadiserande befolkningen. Vid den avvitrning, som sedermera företogs i Jämtland, begingo vederbörande det felet - jag säger det rent ut - att från lapparna taga en stor del mark, som icke borde hava blivit dem fråntagen, för att utlägga den till odlingsjord. Här, mina herrar, besannar sig den satsen, att barn får sota för fädrens - jag vill icke säga missgärningar, men dumheter. Genom denna avvitrning togos, såsom jag nämnde, stora vidder av mark från lapparna, och att detta icke skedde med deras goda minne och bifall vill jag bevisa genom att anföra ett exempel från den församling, där jag tjänstgör som pastor. År 1912 - så har det berättats för mig - flyttade ett nybyggarhushåll från den nedanför belägna bygden till ett ställe längre upp i socknen, beläget omkring sju mil från Ströms kyrka, men i alla fall hörande till Ströms församling, lockade dit av det rika

fiske och bete som där erbjöds. Men vad hände? Lapparna ansågo sig lida orätt och intrång i sina rättigheter, togo själva lagskipningen i sin hand och tillämpade lynchlagen. De mördade fadern och modern samt instängde barnen och läto dem svälta ihjäl. De nedbrände uthusen, så att av boskapen som var bunden i dem, och av alla dem, som bott där, funnos endast benen kvar, när detta dåd först flera veckor efteråt uppdagades av andra nybyggare, som bodde i närheten. Lapparna som förrövat ogärningen, blevo lagförda och överbevisades om att hava begått dessa brott, och platsen, där de blevo avrättade, ligger icke långt från Ströms kyrka. Detta skedde 1812. Jag anför detta som bevis på att den inflyttning, som skedde på 1820- och 1830-talen på lappmarkernas område, ingalunda skedde med lappbefolkningens stilla och tysta medgivande, och det har också sedermera gång på gång klagats över detta intrång. Den grundsats som på den tiden följdes av såväl regering som av vederbörande länsstyrelse gick ut på, att man skulle utvidga sig och, såsom landshövding von Törne berättas hava lovat konung Carl Johan, söka återöfva på Jämtlands område vad man mist genom förlusten av Finland. På så sätt gingo lapparna miste om stora marker....."

Den tilldragelse som herr Wagenius i detta sitt anförande omnämde, har jag sedan lyckats erhålla närmare underrättelse om i Riksarkivet, där jag fått taga del av alla rättegångshandlingar i målet, varjämte jag i kongl. biblioteket förskaffat mig andra nödiga upplysningar. Vad jag här nedan berättar är i huvudsak endast ett framläggande av de resultat, som genom sagda undersökning vunnits; jag har endast tillåtit mig att framställa den i novellistisk form.

Handlingen i efterföljande skildring ansluter sig således troget till de fakta, som i nämnda rättegångshandlingar anföras; alla de uppträdande personerna och deras namn äro historiska, och vad karaktärsteckningen angår har jag begagnat mig av de vinkar, som i samma handlingar förekomma, vadan jag hoppas att den kulturhistoriska skildring av nybyggares och lappars inbördes förhållande som härmed lämnas, skall väcka intresse; - och titeln "Ett sorgespel bland fjällen" skall tyvärr visa sig berättigad.

Första akten.

²Och Jakob drog till Succoth och byggde sig ett hus och gjorde hyddor åt sin boskap ".(1 Mosebok 33:17).

Man kunde nästan hava trott sig se en illustration till denna bibeltext, om man torsdagen den 25 juni 1812, dagen efter midsommardagen, hade mött den nybyggarfamilj som med sin boskap och allt sitt husgeråd befann sig på vandring genom skogarna ovanför den stora Flåsjön på gränsen mellan övre Jämtland och Ångermanland för att bosätta sig högre upp bland fjällen - man kunde som sagt hava trott sig se i ny upplaga någon av de gamla patriarker-
nas familjer på flyttningståg, hade icke den åtföljande hjorden varit alldeles för liten.

Mannen var några och 30 år axelbred och stark; lång var han även, när han fick räta ut sin gestalt, nu gick han framåtböjd under sin tunga börda. Visserligen var hans panna djupt fåråd. Men kring de tunna läpparna lekte oftast ett leende som röjde, att han var av ett sangviniskt temperament och hörde till de lyckliga naturer, som aldrig förlora modet och alltid låta leda sig av hoppet. Sin börda bar han insnörd i en mes, en träram lämpad efter ryggen, med tillbehör av yglor och vidjor. Sådana mesar eller mejsar är vanliga i hela övre Norrland, och man kan i dem bära bördor så tunga som en halv tunna spannmål. Hans dräkt utgjordes för närvarande av en trasig ylleskjorta, grå lappade vadmalsbyxor med bälte och knäspännen, gråa strumpor på benen, en gammal hatt på huvudet och näverskor på fötterna. Den gråa vadmalsrocken låg kastad över mesen, där även ett par pjäxor dinglade. Hustrun, som tycktes några år äldre än han, bar den då i Jämtland vanliga sockertoppslika kvinnomössan, svart till tecken att hon var gift. För övrigt var hennes kvinnodräkt lika knapphändig som makens manliga. Liksom han bar hon på ryggen en mes. Själv var hon under kvinnors medelstorlek och såg frisk ut, ehuru ej hennes ansikte ej hade samma förtröstansfulla uttryck som mannens; det vilade både bekymmer och svårmod däröver.

De åtföljdes av tre barn: två flickor och en gosse. Den äldsta tolvåriga flickan bar på ryggen även sin börda i en kont, flätad av näver. Den yngre, sexårig, bar matknyttet, som givmilda händer fyllde vid varje människoboning,

där de rastade på sin långa färd. Dem åttaårige gossen var däremot den ende, som ej fått sig någon börda anförtrodd. Visserligen hade han i handen en käpp, men den begagnade han endast till att för sitt nöjes skull slå ihjäl alla de lämlar han mötte på vägen. Han var tydligen föräldrarnas skötebarn. Han var ju en gosse och såsom sådan skulle han i framtiden bli deras stöd, där de slogo sig ned. Men först måste han bli stor och stark, och därför måste han nu omhuldas så mycket mer. Alla barnen gingo liksom föräldrarna i näver-skor på den av rötter och sten uppfyllda stigen, som endast var en kreatursväg.

Det är väl nu skäl att presentera även den övriga delen av sällskapet, som utgjordes av två kor, tio getter och fem får. Getterna och fåren fingo springa lösa och lediga, men korna var klövjade på samma sätt som hästar med klövjesesar. Det är vidjekorgar i vilka husgeråd forslades. En tik av lapphundras tjänstgjorde som boskapsvaktare och pådrivare.

Vägen ledde nu förbi en stor skogshäll, under vilken framvälvde en kallkälla, där trötta vandrare brukade vila och släcka sin törst. De äldre satte sig med packningen mot någon sten eller stubbe, ty det lönade sig icke att för så kort stund befria sig befria sig från mesarna.

Hustrun suckade djupt:

- Det gick väl an, så länge vi hade landsvägen att gå efter, men nu bär det uppåt alltjämt, och kanske vi gå vilse mitt i ödemarken.

- Jag tycker tvärtom, stt det är mycket bättre att gå i skogen, ty där har man då skugga, svarade mannen och torkade sig i pannan med skjortärmen.

- Ja, du finner det alltid bäst som det är.

- Nej, som det är, genmälte han med eftertryck och steg upp för att skära sig en näver och därav göra en "ryva" att dricka vatten med..

Gossen, som stridit mot några lämlar, kom nu framspringande och ropade:

- Pappa, nu har jag slagit ihjäl tjuguelva lämlar i dag.

- Så får du inte säga, när du har räknat till tjugonio så är det trettio sedan.

Gossen mottog läraktigt sin lektion i räknekonsten och frågade sedan:

- Pappa, var kommer alla lämlarna ifrån?

- Det är lapparna som har trollat fram dem emot oss, så att vi inte ska slip-
pa till fjälls.

- Att du ska gäckas med gossen så där, Per, förebrådde honom hustrun, nog vet
du, att lämlarna regna ned från himmelen, ty det är Gud som har skapat dem så-
väl som allt annat.

- Är det synd att slå ihjäl dem då? inföll gossen.

Modern teg och fadern avgjorde spørsmålet:

- Nej, det är inte mera synd att slå ihjäl en lämmel än det är att dräpa en
mygga.

Familjen bröt upp igen.

- Pappa, jag är så trött, ropade gossen.

Fadern svarade ingenting. Nu var det modern som strök hans hår och tröstade
honom:

- I natt får du nog sova i bäddad säng igen.

....

Solen höll redan på att gå ned, då familjen efter flera timmars vandring när-
made sig Harrsjön. Lämlarna tycktes bliva allt talrikare. De gula och svart-
spräckliga, råttliknande djuren veko icke ur vägen för de mötande utan fräste
ilsket och beto i näverskorna, när man sparkade till dem. Men vida besvärli-
gare än lämlarna blev myggen. I furuskogar hade vandrarna blott i mindre grad
haft att kämpa mot den långbenta kransen eller långnäsan men vid ankomsten
till vattendrag och lövrikare trakter omgävos de därjämte av den lilla knot-
ten i stora moln, och mot honom var strid fåfång. Han kröp in i ögon, öron och
näsa, ja ingenom kläderna.

Den flyttande familjen varseblev med glädje vid vandringen utför bergslutt-
ningen de gråa husen vid den spegelblanka sjön. De kände icke nybyggaren
Anders Nilsson (Harr 55 ?), som bodde där, men de var säkra på att hos honom
få härbärke. Det rök ur stugans skorsten, således måste husfolket vara hemma
och ännu uppe trots den sena timmen. Kreaturen påskyndade också sina steg och
brydde sig ej längre om att beta av gräset invid vägen, ty deras erfarenhet
sade dem, att de där framme bland gärdesgårdar och hus skulle finna vila och
skydd mot myggen. Då de trötta vandrarna närmade sig gården, varseblevo de en
man i skjortärmarna och med högröd yllemössa på huvudet. Han höll på att upp-

sätta nät invid stugan, som låg nära intill stranden. De hade hört sig för om honom, där de senast haft härbärge, och fått veta att han hette Anders Nilsson och var den ende nybyggaren vid Harrsjön.

- Guds fred! hälsade den flyttande husfadern och steg fram till den andre.
- Guds fred tillbaka! Jag tror det är långväga främmande, yttrade Anders Nilsson långsamt och såg upp men fortsatte nätuppsättningen.
- Ja, det är nog så. Går det an att få låna hus här?
- Jo, det går väl för sig, kan jag tro, ifall ni håller tillgodo med det som det är. - Märet! ropade han till sin äldsta dotter, som nyfiket tittade fram genom fähusdörren, sätt in korna och kör in småkråka!
- Nej, kära hjärtanes, det ska vi göra, ropade den främmandes hustru.
- Märet har nog inte gått så långt som ni idag. Jag tänker att ni bättre behöver vila, sade Anders Nilsson och lämnade sina uppsatta nät. - Kom in och sätt er!

Han gick före dem in i stugan, där de välkomnades av hans hustru, som med de mindre barnen stod framför den rymliga spisen och höll på att hänga upp en gryta.

- Du glömmer väl inte att vi har storfrämmande, mor, anmärkte hennes man.
 - Tycker nån det? svarade hon och vände sitt av välvilja strålande ansikte mot de nykomna. - Stig fram och sitt, bad hon, under det hennes två gossar släpade fram en bänk ända intill spisen, där tjärvedsbrasan flammade.
- Under mycket krus och många ursäkter såsom bruket fordrade, tog den nykomna familjen plats på den långa bänken, och nu först började presentationen.
- Du är väl nedifrån bygden, kan jag tro? sporde värden i det han räckte fram en väldig träkanna med pip och fylld med hembryggt dricka.
 - Ja, jag heter Nils Jonsson Åhrberg, svarade gästen och räckte kannan åt sin hustru, sedan han själv druckit.
 - Från trakten av Åreskutan då, kan jag höra på efternamnet.
 - Ja, från Undersåker.
 - Det är visst bra långt härifrån och dit?
 - Ja, vi ha farit landsvägen genom sju kyrksocknar: Mörsil, Alsen, Näskott, Aspås, Lit, Häggenås och Hammerdal, sedan på färja över sundet vid Ströms kyrka, på

skogsvägen genom Ströms socken, på färja över Flåsjön från Gubbhögen till Siljeåsen och sedan hit. Det var 13 mil från Undersåker till Hammerdal, om jag minns rätt, men sedan fanns det inga milstenar, eller rättare, det fanns alldeles för många, tillade han mysande, och de andra skrattade åt hans kvickhet.

- Till Hammerdal är det tolv om inte tretton mil härifrån, upplyste Anders Nilsson. Vart skall du fara nu då?

- Jag tänkte mig upp till Sjugden.

- Det var långt det. Då har du fyra mil kvar ännu.

- Till Sjugden! Jämmerligen så långt! utropade husmodern. - Ante, var det inte dit som Nils Jakobsson for i fjol?

- Jo, svarade Anders Nilsson, han hade tänkt grunda ett nybygge där, men han for snart därifrån.

- Vet väl det, inföll Åhrberg, jag träffade honom i vintras på gregormarknaden i Östersund. Han är från samma socken som jag.

- Varför flyttade han från Sjugden? frågade husmodern.

- Det var visst lapparna som körde honom därifrån, svarade hennes man

- Det tror jag inte, invände Åhrberg. Han sade själv, att han inte trivdes där, fast det var överflöd på fisk och gott bete och allt vad folk och få kunde önska sig.

- Ja, men jag tror ändå, att det var mest för lapparnas skull, som han for därifrån, fortfor Anders Nilsson. - De hotade honom hela den tid han satt däruppe.

- Jag är inte alls rädd för lapparna, utbrast Åhrberg. - Låt dem hota så mycket de vilja. Ingen vågar ändå göra mig något ont, och jag åtar mig att klå upp ett halvt dussin lappar på en gång ifall det gäller.

- Lapparna akta sig nog för det. Men i stället skada de dig på allt möjligt sätt. Låta renarna trampa ned ditt hö och mera sådant

- Då skaffar jag mig ersättning, jag skjuter deras renar, det har jag rättighet till, då kongl. majestät gett mig lov att sätta mig ner som nybyggare varhelst jag finner lämpligt.

- Ja, du bör ha noga reda på förordningarna.

- Jag skulle väl vara dum annars, om jag for dit upp och inte hade reda på

med vad rätt jag gör det och alla de fördelar kronan unnar mig. Jag har nog hört mig för hos kronofogden, och han skrev alltsammans åt mig.

Åhrberg letade fram ett papper:

- Så här har han skrivit:

" För att uppmuntra till nybyggens anläggande i fjälltrakterna utlovades genom kungliga plakatet av den 27 sept. 1676 och den 3 sept. 1695 följande förmåner: skatterätt gratis, frälserätt, frihetsår från skatt, ränta och andra skyldigheter. Genom Kungliga brevet av den 8 juli 1695 bestämmes denna frihetsrätt till 15 år. Genom sedan utkomna kungliga förordningar hava frihetsåren ökat ända till 30 och 35 år. Genom kungliga brevet av den 2 sept. 1760 utlovas i understöd en till tre tunnor spannmål årligen under de 4 eller 5 första åren samt vid slutet av uppodlingen någon belöning. Och genom kungliga förordningen av den 13 sept. 1781 förbjödos lapparna att vid vite av 3 1/3 riksdaler banko och skadans ersättande att göra nybyggarnas ägor ohägn."

- Så står det skrivet, och hin onde själv kan inte hindra mig att slå mig ned mitt för lapparnas näsa, när jag har kunglig majestät och lagen på min sida, tillade han och slog sig med handen mot knäet.

Under tiden hade de båda hustrurna närmat sig varandra och börjat ett samtal, om saker och ting, som intresserade dem mer än nybyggarpolitiken. Den främmande upplyste, att hennes namn var Anna Larsdotter och presenterade sina små: äldsta dottern Sara, sonen Gunnar och yngsta dottern Lill-Anna..

- Så vackra barn du har, tyckte värdinnan och klappade Gunnar på huvudet. Varefter samtalet övergick till ladugårdsfrågor, upplysningar om förjulskor och andra kor: när de skulle bära (kalva) samt andra för hushållet lika nödvändiga och högviktiga saker.

De båda familjernas barn hade också hunnit stifta bekantskap med varandra. Gunnar lekte på golvet med de två ungefär jämnåriga gossarna, Lill-Anna och yngsta dottern i huset dansade i ring på själva spishällen, hållande sig fast i järnstolpen, som bar upp murkransen.. Sara däremot var för gammal att leka. Hon satt stilla kvar på bänken och lyssnade till de äldres samtal. tills husets äldsta dotter Märet kom in, satte sig bredvid henne, slog armen om

henne och började ett förtroligt samtal, som snart övervann Saras blyghet. Husmodern hade under samtalet med sin gäst ingalunda varit överksam. Snart stod kvällsvarden färdig på bordet, och de främmande inbjödos att jämte husfolket intaga en verklig festmåltid bestående av barkblandat kornbröd, smör, ost och messmör, färsk laxöring och rör samt gröt och mjölk ovanpå.

- Det är inte alla dagar vi har så rart främmande, anmärkte husmodern liksom ursäktande att hon bjöd på så många kräsligheter.

Det oaktat var det med stor svårighet som de hungriga gästerna läto truga sig fram till bordet med de doftande och lockande anrättningarna. Jo, de äldre måste till hälften tvingas dit fram. När alla slutligen satt sig fick Gunnar läsa bordsbönerna, vilket uppdrag han fullgjorde på ett sätt som förskaffade honom allmän beundran och berömmelse.

Det är lätt att föreställa sig med vilken inre förtjusning de trötta vandrararna, som under dagens lopp knappast vågat äta av sin tarvliga resekost, skulle låta lägga för sig av de på det odukade furubordet vinkande läckerheterna, ehuru de med munnen gång på gång protesterade.

Som Gunnar, trots moderns förmaningar och knuffar, somnat redan vid bordet, fick en av husfolkets söner läsa bordsbönerna, till vilka även hörde Fader vår och välsignelsen.

Gästerna visades därefter in i gästkammaren eller den så kallade kåvan, där det bäddats i en säng, som där fanns, och för övrigt på golvet. Märet som annars innehade denna kammare, skulle nu sova i ladugården.

Sedan de andra lagt sig, suto Anders Nilsson och Åhrberg ännu en stund kvar framför spisen i stugan och språkade om ett och annat, under det de rökte sina järnpipor, dem de stoppade med tobak, som de karvat av den förres rulle och på ett bräde torkat i spisen.

- Det är bäst att du stannar kvar här några dagar och vilar ut dig riktigt, innan du far upp till Sjugden, sade Anders Nilsson till slut.

- Ja, om jag kan göra nytta för födan, så....

- Jo, du kan få hjälpa mig att fiska och annat smått. Dina kräk kan Märet geta i sällskap med våra. Och våra käringar får väl hjälpas åt de också.

Sålunda kom Åhrberg att med sin familj stanna kvar några dagar vid Harrsjön. Andra dagen var lördag, och vid sabbatens ingång klockan 6 på aftonen inställdes allt arbete. Söndagsmorgonen klädde sig alla i helgdagsdräkt, och sedan de ätit aftonvard och visaren på den gamla moraklockan närmade sig 10, tog Anders Nilsson från sitt lilla bokförråd fram Nohrbergs postilla och ett par psalmböcker, av vilka han behöll den ena och räckte hustrun hennes. Åhrberg och hans hustru hade också var sin psalmbok, och nu satte sig äldre och yngre ner på bänkarna. De minsta barnen lyftes dock först upp till sina sovplatser i "övre våningen" av den väggfasta bänk, där de kunde sova ostörda. Husfadern läste ur psalmboken syndabekännelsen jämte Herre förbarma dig samt Ära vare Gud i höjden och tog därefter upp psalmen 192 i gamla psalmboken: Alleneste Gudh i himmelrik - i vilken alla instämde. Därefter läste han dagens epistel varpå man sjöng en av de tre för dagen föreslagna psalmerna, nr 67: Gudh vare oss barmhärtig och mild. Så upplästes dagens evangelium, som just handlade om det "stora fiskafänget", ty det var femte dagen efter trefaldighet. Tron lästes och en vers sjöngs före predikan. Efter predikan sjöngs ännu en vers och lästes några lämpliga böner, däribland "För fruchten på jordene" samt "Böner för Resande till Landz".

- Så stor församling har jag aldrig haft förut, anmärkte Anders Nilsson, när allt var slut.

- Ja, tillade Åhrber, vi äro jämt 11 personer lika många som apostlarna när Judas var borta.

Återstoden av dagen tillbräutes i ro och frid tills klockan var sex, då de båda karlarna foro ut på sjön för att vittja de nät, som föregående dag lagts ut. Fångsten befanns så riklig att de i stället för att vittja måste ta upp hela näten i båten.

- Jag tror det börjar gå oss på samma sätt som det gick för Simon Petrus, anmärkte slutligen Anders Nilsson.

- Men vi har ju inga stallbröder i en annan båt att ropa till oss i fall vår egen skulle sjunka, tyckte Åhrberg. - I alla fall har vi också här det stora fiskafänget.

- Det får du nog också själv däruppe i Sjugden, sade Anders Nilsson.

- Ja, trodde jag inte det, så skulle jag aldrig bry mig om att fara dit.
- Men hur har du tänkt ställa det för dig i början därborta? Du har ju inte ens tak över huvudet, när du kommer dit.
- Jo, Nils Jakobsson sade sig tro, att hans riskoja skulle stå kvar än. Fast hon inte är större än en lappkåta, så får vi väl krypa in där, tills jag hunnit timra upp ett hus.
- Men Nils Jakobssons riskoja ligger på norra sidan sjön, och hus skall du komma över? Per Göransson på Gärdnäset har visst en båt på sörsidan, ty han brukar fiska i Stor-Sjugden ibland. Det vore bäst att skicka bud till honom och be att få låna hans båt till en början..
- Å, jag lär väl inte kunna föra boskapen över i en båt heller, så det blir nog nödvändigt att fara omkring första gången. Sedan bygger jag en båt....
- Slita ont får du i alla fall. När ämnar du draga åstad?
- I morgon bittida har jag tänkt. Det är min namnsdag då: Petrus.

Hans värd svarade ingenting, men han kände sig redan nedstämd vid tanken på skilsmässan. Den stillsamma Anders Nilsson hade börjat mer och mer hålla av sin hurtige, språksamme och muntre kamrat.

Utvilade och stärkta beredde sig de flyttande tidigt på måndagsmorgonen att tillryggalägga de fyra mil, som ännu skilde dem från deras blivande nya hem. De skulle med sin boskap åtfölja Märet och hennes hjord så långt som möjligt åt Sjugden till, sedan fingo de taga sig fram ensamma genom obygd. Anders Nilssons hustru stoppade åt dem ett matknyte så tungt, att Gunnar måste hjälpa Lill-Anna att bära det, och Anders Nilsson skänkte Åhrberg hälften av sin tobaksrulle samt en flaska beckolja mot myggen.

- Stå på dig bra! sade han vid avskedet. - Du har mig till närmaste granne, och jag vill hjälpa dig så mycket jag kan och har råd till. Jag känner lapparna bättre än du, och om du vill lyda ett gott råd, så reta dem inte utan försök att ställa dig väl med dem allt ifrån början.
 - Jag är inte den som börjar gräl med någon i onödan vare sig svensk eller lapp, svarade Åhrberg, men jag står på min rätt, när jag vet mig ha rätt.
- Märet och Åhrbergs följdes åt med sin boskap ända tills middagstiden var

inne. Därefter skildes de, och de senare framtågade ensamma som förut men nu i fullkomligt stiglös ödemark. Märet hade för dem utpekade ett berg, från vars rygg de skulle varsebliva Stor-Sjugden, och nu var detta berg deras närmaste mål. De hade från Harrsjön tågat förbi Midsommarfjället och Fånsjön till sjön Grundvattnet och befunno sig nu bland Klumpvattenfjällen. Det gick långsamt att tränga fram genom täta skogssnår och över gyttjiga myrar men när de kommo på moar eller remmar (sand- och rullstensåsar), drevo de trots sina tunga bördor sin hjord fram i språngmarsch för att återvinna den förlorade tiden, ty de ville alla vara framme före natten.

Komna upp på bergskammen sågo de sjön i fjärran, klar och glänsande som en spegel, liggande djupt ned mellan idelmörka berg, vilka ännu hade snön kvar i sina översta dälдер. Framför dem syntes sjön utsträcka sig längre åt ena sidan än åt den andra, och de tågade åt det håll som lovade den kortaste omvägen.

Färden utför berget gjorde de ånyo springande till stor förnöjelse för Lappa, tiken, vilken säkerligen var den enda, som ej känt sig riktigt belåten med det långa uppehållet vid Harrsjön, instängd som hon varit, ehuru hon haft bättre kosthåll där än under dagsmarscherna. Därnere blev det svårare att taga sig fram. Där funnos bäckar och djupa åar utan broar, där boskapen måste simma över, under det Åhrberg med sin yxa fällde ett träd från den ena stranden till den andra för att på denna äventyrliga brygga kunna klättra med de sina över vattnet. Där funnos små och stora tjärnar, som måste kringgås, då man råkade ut på gungflyn och måste söka sin räddning med att åter springa mot skogen. Där funnos starrmyrar och sidlänta sluttningar med så ypperligt gräs, att man för att få kreaturen därifrån bokstavligen måste taga dem i hornen, under det Lappa bet dem i bakbenen. Där funnos naturliga granhäckar så ogenomträngliga, att yxan måste bana väg för karavanen. Och där funnos slutligen brant sluttande med stora klippblock översållade åsar uppför eller utför vilka man måste klättra med fara att bryta av sig de ben man hittills lyckats behålla hela.

Nästan ännu mer rädd än om sig och de sina var mor Anna om sina dyrbara mjölkkor Gullkrona och Blomros, vilka mer än en gång fastnade med ett eller annat ben i klipprevorna.

Slutligen kom de fram till sjöstranden och sökte följa denna, men den ledde i så slingrande bukter och vikar och var även den så stenig och eländig att de måste taga av inåt skogen tvärs över mellanskjutande höjder och uddar. Solen gick ned, det blev mörkt i skogen, deras näverskor voro i trasor, deras fötter blödde och de började förtvivla, då marken äntligen blev jämnare och de omgävos av björkskog. Men nu störtade milliarder myggor mot dem. Dock mot dessa fiender voro de denna gång skyddade tack vare Anders Nilssons förtänksamhet. De ingnedo ansikten, halsar och händer med den illaluktande bekoljan, och myggorna höllo sig på vederbörligt avstånd, d.v.s. några tum, tills den fränaste lukten försvunnit, då smörjandet måste förnyas.

Björkskogen blev allt glesare, och de kommo till en smal äng eller naturlig vall, på vars andra sida reste sig ett till utseendet lodrätt stupande fjäll. I den halvsjymning, som på denna polhöjd är det enda, som vid denna årstid utmärker midnatt, varseblevo de ej långt från sjöstranden en liten rund mörk massa liknande en lappkåta. Det var Nils Jakobssons riskoja.

Således var detta nu deras hem. Ja, de voro så att säga hemma. Men ack, hur främmande de ändå kände sig på detta ställe, som de aldrig förr skådat i verkligheten. De hade utkorat sig detta hem för flera år sedan. De hade drömt därom både dag och natt. De hade skådat det i andanom. Deras själ hade tagit det i besittning och deras tankar hade dvalts där i förväg under hela deras månads-långa pilgrimsfärd i villande ödemarker, genom vilka de sakta och mödosamt men dock säkert tågat fram mot det avlägsna målet. Och nu, när de voro framme, nu när de nått sitt mål, - nu först kände de sig bortkomna.

Bördorna nedsattes. Den uttröttade boskapen lade sig till vila på den gröna vällen, men steg genast upp igen marterad av myggen. Sängkläderna lyftes ur klövjemesarna och inburos i riskojan, där barnen, som under flera timmar oupphörigen gråtit, omedelbart somnade mitt under sina snyftningar och myggornas vaggsånger. Modern satt bredvid sina barn med armbågarna mot knäna och ansik-